

Anmeldelse

Af Erik Wilhelmsen

Den 31. marts i år er det 80 år siden, at Møns Dampskibsselskab indstillede sejladsen mellem Kalvehave og Stege med dampskibet "Codan", som efter datidens forhold var et meget elegant skib. Der er ikke noget at sige til, at sel-

skabet måtte kaste håndklædet i ringen. Overfarten tog 40 minutter, og i 1923 blev der åbnet en konkurrerende bilfærgerute på den korte strækning mellem Kalvehave på Sjælland og Koster på Møn med færgen "Møn". Bilfærgen sejlede hyppigere, så gods og passagerer søgte i stigende omfang mod den hurtigere bilfærgerute, der kunne tilbyde mange flere afgangene end Møns Dampskibsselskabs fire til fem daglige dobbeltture.

Det skal lige nævnes, at færgen "Møn" stadig er aktiv trods sine 91 år. Den bruges nu til udflugtssejlads i sommermånederne med udgangspunkt i Stege og til Kalvehave – akkurat samme rute, som Møns Dampskibsselskab besejlede, og som "Møn" var med til at udkonkurrere for 80 år siden.

Hele Møns Dampskibsselskabs 37-årige historie er nøje beskrevet i en ny bog, som udkom den 29. marts med den enkle titel: "Møns Dampskibsselskab". Det er forfatterne Jens Birch og Ole Gold, der på 88 sider i ord og billeder beskriver rederiets historie. De har som udgangspunkt valgt at bygge deres research op på artikler fra Møns Folkeblad, selv om netop denne avis kan have været mere positiv over for rederiet end andre kilder, fordi bladets redaktør, Hans Jørgen Jensen, var medstifter af rederiet og dets første formand. De to forfattere er godt klar

over faren ved den tætte forbindelse mellem rederi og blad, men på den anden side giver det også en sikkerhed for, at de væsentligste begivenheder er nævnt i bogen. Intet har været for småt til ikke at blive omtalt i Folkebladets spalter.

Når man kigger i kildelisten bag i bogen, giver den en fin oversigt over både de trykte samt utrykte kilder, men det undrer mig, at der ikke er brugt bestyrelsesprotokoller fra Møns Dampskibsselskab, men de eksisterer måske ikke mere?

Det ensidige valg af hovedkilde giver ikke på nogen måde bogen slagside. Hele rederiets historie skildes præcist og nøgternt. I 1914 besluttede bestyrelsen med opbakning fra generalforsamlingen at anskaffe et større skib, og her havde selskabet SFDS' damper "Agnete" som forbillede. Kontrakten blev underskrevet, og få dage efter udbrød Verdenskrigen, som den blev kaldt på daværende tidspunkt. Selskabet valgte at bygge en damper vel vidende, at den var dyrere i drift, for man turde ikke binde an med et motorskib i den størrelse, så man satsede lidt sikkert og konservativt.

Det større skib gjorde det også mere bekvemt at sejle direkte fra Stege til København, for det var ofte hurtigere end først at sejle til Kalvehave, og derfra med tog til Vordingborg, og så skifte til DSB og køre til København. Samtidig oprustede DFDS også sejladsen på Møn, idet man indsatte en nybygget passager- og fragtbåd – s/s "Møen" – mellem Stege og København. Foruden bilismen var der nok af andre trusler mod det lokale rederi.

De sidste år var en kamp mod uret. Personalet tilbød flere gange at gå ned i løn for at redde deres arbejdsplads, men i bilismens tidsalder var Møns Dampskibsselskab dømt til at tabe, og det gjorde det også. Da boet var gjort op i 1935, fik aktionærerne udbetalt 164,42 kr. for hver 500 kroners aktie.

Selskabet nåede at eje tre dampskibe, en motorbåd, et motorskib og en pram. Det første skib – s/s "Stege" fra 1897 – skulle efter sigende i dag være husbåd i Göteborg. Rederiets mest kendte skib – s/s "Codan" fra 1916 – blev solgt til Dampskibsselskabet Øresund og sejlede frem til 1941 på Sundet.

Det er en let læst bog med mange sjældne billeder, og bøger af den art skal være billedbårne, og det er "Møns Dampskibsselskab" heldigvis. Som færehistoriker havde jeg gerne set, at tidsangivelserne i bogen var mere præcise. Jeg er ikke tilfreds med en oplysning som "1 marts 1915". Datoen, tak!

Bortset fra denne indvending kan bogen anbefales på det varmeste, da den giver et godt tidsbillede af den trafikale udvikling i Danmark først i 1900-tallet med Møn som eksempel.

MØNS DAMPSKIBSSELSKAB

Jens Birch & Ole Gold

J-bog

88 sider

225 kr. plus porto – bestilles på www.j-bog.dk

Møns Dampskibsselskab

Af Jens Birch og Ole Gold.

Udgivet af forlaget J-bog.

ISBN: 978-87-996494-1-9.

96 sider i format 21 x 21 cm.

Indbundet med hårdt omslag.

14 farvefotos, 68 sort/hvide fotos samt 43 tegninger og andre ill.

Bogladepriis: 225,- kroner.

I 1897 åbnede Kalvehavebanen. For at opnå en god og stabil forbindelse med omverdenen stiftedes året før Møns Dampskibsselskab, der samtidig med Kalvehavebanens åbning satte damperen S/S Stege i fart mellem Stege og Kalvehave. Stege er jo en af de tre danske købstæder, der aldrig fik jernbaneforbindelse via en koncessioneret jernbane. De to andre er Svaneke og Hasle på Bornholm.

Gennem en del år har Jens Birch og Ole Gold skrevet og udgivet bøger om busser, rutebiler og andre former for biler samt om de danske firmaer, der byggede disse. Nu har de to herrer kastet sig over et dampskibsselskab, der allerede blev likvideret i 1934, og ikke har efterladt sig ret mange andre spor, end en model af et af skibene. Alligevel er der kommet en præsentabel bog ud af det.

Det er ganske imponerende, hvad de to herrer har gravet frem om selskabet, selv om der ikke findes noget efterladt arkiv. Bogen baserer sig næsten udelukkende på, hvad de lokale aviser har skrevet om selskabet. Det er godt gået, for som læser synes jeg ikke, jeg sidder efterladt med ubesvarede spørgsmål, efter at have læst de 88 sider. Bogens resterende otte sider er fyldt med annoncer eller omtale af forlagets egne produkter samt af lokale historiske foreninger og museer, der har tilknytning til bogens hovedemne.

Bogen er sat op på den sædvanlige måde for forlaget J-bog, med forklarende faktabokse undervejs og ikke for lange kapitler. Det gør den let at læse, uden at det går ud over sagligheden.

Billederne er også generelt godt gengivet. Det samme er de mange tegninger, kort og andre illustrationer. Kort sagt, der er tale om et gedigent arbejde, som kan anbefales til alle, der interesserer sig for indenlandske trafikale forbindelser.

Nyt lys på dampskibshistorie

BOG: For 80 år siden sejlede Møns Dampskibsselskab sin sidste sejlsad mellem Stege og Kalvehave. Nu udgiver de »trafiknørder« en bog om selskabets historie, men det var ikke en helt let opgave at give sig i kast med.

af Lene C. Egeberg

MØN: Det vil være rent guld for folk med interesse for lokalhistorie, når det lille forlag J-bog i næste uge udgiver bogen »Møns Dampskibsselskab«. Det er nemlig et stort set ubeskrevet emne i den mønske historie, der dermed får et helt bogværk for sig selv.

Bag forlaget og bogen står forfatterne Jens Birch og Ole Gold, og det er ikke første gang, de to arbejder sammen om et trafikhistorisk værk. Helt tilbage i 1993 udgav de nemlig også en jubilæumsbog for Møns Omnibusser, og det var faktisk der, ideen til bogen om dampskibsselskabet opstod.

»Vi syntes, det var rigtig sjovt og interessant at skrive om Møns Omnibusser, og blev enige om, at vi gerne ville skrive mere om trafikken på Møn, siger Ole Gold, der beskriver sig selv og medforfatteren som »trafiknørder«.

På jagt i gamle aviser

Men de to forfattere kunne hurtigt se, at opgaven med dampskibsselskabet ville blive noget mere vanskelig end den med Møns Omnibusser. For mens busse-

skabet faktisk var dækket ind af et veldokumenteret arkiv, fandtes der ikke noget lignende om dampskibsselskabet. Eneste mulighed for at kortlægge selskabets historie ville derfor være at finde, hvad der havde været skrevet om det i Møns Folkeblad. Der var til gengæld også masser af gode ting at hente der, for det var faktisk bladet daværende redaktør, Hans Jørgen Jensen, der var en af medstifterne af Møns Dampskibsselskab.

Ikke desto mindre var opgaven med at researche historien simpelthen for omfattende dengang, og dermed kom der til at gå 20 år, før Jens Birch og Ole Gold kunne realisere ambitionen.

»Vi vidste jo, at vi ville være nødt til at læse aviser igennem fra 1895 og frem, så vi gik som katten om den varme grød. Det virkede lidt som en uoverskuelig opgave, griner Ole Gold, der sammen med Jens Birch så endelig tog tyren ved hornene i 2009.

Rundt i alle hjørner

Til gengæld kan de nu præsentere den nye bog i det år, hvor der er gået 80 år siden dampskibsselskabets sidste sejlsad, og det er jo også en slags jubilæum.

Bogen »Møns Dampskibsselskab« kommer rundt i alle hjørner - fra at forklare, hvordan trafiksituationen var på Møn, inden selskabet blev oprettet, til at redegøre for, hvorfor det var så vigtigt, at forbindelsen mellem Stege og Kalvehave blev styret fra Møn og ikke fra Sjælland.

Selskabet blev dannet for at mønboerne skulle kunne få maksimalt udbytte af forbindelsen til Kalvehave-

Møns Dampskibsselskab nåede at anskaffe blandt andet tre dampskibe. Her er det S/S Ulf, der blev købt i 1905. Arkivfoto: Lokalarliv for Møn.

banen, der åbnede i 1897, og i begyndelsen var det først og fremmest for at sikre en stabil transport af post og gods, mens passagertrafikken var mindre vigtig. Men trafikmønstrene ændrede sig i løbet af de 37 år, dampskibsselskabet eksisterede - og det nåede at anskaffe tre dampskibe, en motorbåd, et motorskib og en pram. Det første dampskib hed S/S Stege, det sidste var S/S Codan.

Men Møns Dampskibsselskabs historie var ikke altid problemfri, og i bogen kommer de to forfattere med udklippet fra avisartikler godt omkring den udvikling, sel-

Dampskibsselskabets første skib, S/S Stege, ses her liggende ved kaj i Stege med ekspeditionsbygningen til højre i billedet. Foto: J-bog

skabet gennemgik, inden det lukkede igen i 1984.

Det bliver næppe den sidste trafikhistoriske udgivelse fra Jens Birch og Ole Gold, for under arbejdet med at researche Møns Dampskibsselskab, har de også skælet til artikler om busdriften på Møn i tiden inden Møns Omnibusser.

»Hele den historie har vi til gode at fortælle - men vi har selvfølgelig taget notater undervejs, siger Ole Gold og åbner dermed døren for, at den næste bog nok ikke er 20 om at blive realiseret.

»Møns Dampskibsselskab« udkommer lørdag den 29. april, og det bliver fejret med et lille release-party hos Boger og Papir i Stege på selve dagen fra klokken 12.30 til 14.

Her ankommer S/S Stege til Stege Havn omkring 1905. Postbåden Njord - som senere blev til Røret - ligger ved Lillebro. Foto: Lokalarliv for Møn

Kalvehave færgebå med S/S Stege omkring århundredeskiftet. Det var åbningsen af Kalvehavebanen, der ansporede til, at Møns Dampskibsselskab blev etableret. Foto: Danmarks Jernbanemuseum